

*Sveriges viktigaste
högtidsdagar*

Multireligiösa almanackan 2019

Hittat rätt. Efter en del sökande fann Nicklas sin tro i sikhismen.

En sikh från Värmland

Han hittade hem i en religion som han menar tar människovärdet på allvar – även i praktiken. Möt Nicklas, en värmlänning med turban.

NICKLAS NIRANJAN SINGH sitter bakom palkin, en plattform byggd som en himmelsäng. Där ligger sikhernas heliga bok Guru Granth Sahib uppslagen. Han fläktar boken med en chauri. Som konverterad svensk med värmländska rötter tillhör Nicklas en minoritet i minoriteten.

Västerländska konvertiter är ovanliga inom sikhismen.

Nicklas har vuxit upp i en sekulär svensk familj. Pappan gillade Dan Andersson, visorna spelades ofta och det existentiella djupet i texterna drabbade Nicklas tidigt.

– *Det finns något bortom bergen ...* jo, det visste jag ju. Jag har aldrig varit ateist. Som liten gick jag i kyrkans barntimmar och liknande, men kristendomen blev aldrig något alternativ.

– Att Gud skulle ha en mänsklig son, det går inte ihop för mig. Överhuvudtaget är de abrahamitiska religionerna alldeles för människocentrerade för mig.

Han bar med sig frågorna och sökandet ut i vuxenlivet, men tyckte det var svårt att få riktigt fäste och näring till en egen, uttalad tro. Olika typer av kampsport ledde till ett intresse för buddhismen.

– Men i den traditionen finns det ingen gud, så det stämde inte riktigt där heller.

En kamrat inom kampsporten

presenterade sikhismen och tog med honom till ett tempel.

– När jag mötte första meningen i Guru Granth Sahib, ”Gud är en”, då kände jag att jag hade funnit något som jag saknat hela livet.

MAT EN DEL AV GUDSTJÄNSTEN

Gurdwara Sri Guru Singh Sabha är en av de tre gurdwaror som finns i Sverige. Sikhtemplet ligger i ett industriområde i Hammarkullen, Göteborg. På söndagarna är de flesta lediga så det är då det blir sangat, gudstjänst.

I gudstjänstrummet, diwanhallen, samlas fler och fler människor. De flesta kommer familjevis, bugar sig djupt inför himmelsängen där Guru Granth Sahib ligger och slår sig sedan ner på golvet. Trots den höga ljudnivån och en del skuttiga fötter hos barnen, är stämningen meditativ. En del sitter med slutna ögon, många sjunger med när musikerna, ragis, spelar, sjunger och reciterar ur Guru Granth Sahib. Musiken kallas kirtan. Ljudet är rytmiskt och repetitivt. Rösterna avlöser varandra men det finns inget program

Måltiden. Köket är viktigt i ett sikhiskt tempel. Måltiden, langar, är en del av gudstjänsten. Köksansvaret cirkulerar.

eller uttänkt ordning. Inte heller någon bestämd person som leder ceremonin. Den som vill läser och sjunger ur Guru Granth Sahib och i slutet av gudstjänsten håller någon ett tal som kan liknas vid predikan. Det har Nicklas inte gjort ännu. Kanske är det dags snart. Det finns uppgifter man växer in i.

Efter cirka två timmar avslutas andakten med langar, en vegetarisk måltid. Vi sitter på golvet i den före detta personalmatsalen och äter himmelskt god indisk vegomat.

Församlingen består av ett 60-tal familjer. En av dem har haft ansvaret för langar idag. Maten, serveringen, bönen, musiken – allt ingår i ett system där man hjälps åt med både det andliga och det praktiska.

SOLIDARITET SOM LIVSHÅLLNING

Nicklas berättar att han från första stund känt sig välkommen, både av människorna och i det sikhiska tanke- och trossystemet.

– Jag fick äntligen ihop min gudstro med en praktik, ett sätt att leva. Här finns en syn på praktisk solidaritet som tilltalar mig. Sikherna tar det här med människovärde och jämlikhet på allvar.

Den handfasta hjälpsamheten är en del av sikhernas livshållning. Det kan handla om allt ifrån att hjälpa den

Jag fick ihop min gudstro med ett sätt att leva.

lokala idrottsföreningen till katastrofinsatser, bistånd och medling i konflikter.

– I London finns det sikher som är frivilliga hjälparbetare i områden dit inte ens socialarbetarna vågar gå, nämner Nicklas som ett exempel.

Viktig bok. Den heliga boken Guru Granth Sahib har en central roll i ceremonin. Här fläktar Nicklas den med en chauri, en vipa av jakhår.

Även Nicklas föreställning om reinkarnation stämde med den sikhiska världsbild han nu mötte. Men tidigare existenser är inget han går och funderar på.

– Det är livet här och nu som gäller. Det är det enda vi kan göra något av. Den stora skillnaden i mitt sätt att leva nu är att jag är mer medveten. Jag representerar något mer än mig själv och tänker på hur jag bemöter andra människor.

ONÖDIG OKUNNIGHET

Nicklas jobbar som tekniker på ett museum. Till vardags ser han ut som ”en snickare med turban”, enligt egen beskrivning. Det kan ha sina sidor att vara enda sikh i sin vardagstillvaro, ha fem mil till templet och

alltid känna sig uttittad. Eftersom hans fru inte delar hans tro kan han ibland känna sig avvikande även i templet dit de flesta kommer familjevis. Som för de flesta är hans tillvaro full av kompromisser. Han undrar ibland vad han gett sig in i.

– Men var det inte Tage Danielsson som sa att ”utan tvivel är man inte riktigt klok”, säger Nicklas och skrattar.

Folk tittar men han får inte så många frågor. Det tycker han är lite synd.

– Jag märker ju att de undrar. Sikhismen är inte en missionerande religion, men vi berättar gärna.

– Jag hade önskat en mer tillåtande och nyfiken attityd till religion över huvudtaget. Vi har religionsfrihet men är inte särskilt toleranta. Det finns en inbyggd misstro mot människor som tror på Gud. Fast det är nog ännu mer provocerande med en annorlunda livsstil.

Många gissar att han är muslim eller hindu.

– Det finns enstaka lärare som tar upp vår religion i undervisningen, det är jag tacksam för, men okunnigheten är stor på många håll. Ändå finns det fler sikher än judar i världen.

Folk börjar bryta upp från langarmåltiden. Tallrikar, muggar och skålar försvinner ut i köket med stillsam effektivitet. Jag vill berömma maten och frågar vem jag ska tacka.

– Tacka Gud, säger Nicklas och ler.

Text: Eva Bergengren

Högtflygande tradition. Den 14 januari firar hinduer vårens ankomst med drakflygning.

Dags för fest. Finkladd familj på väg till moskén under eid al-fitr.

☾ 1 JUNI Lailat al-qadr – ödets natt.

Lailat al-qadr är natten då Koranens första verser mottogs av profeten Muhammed via ängeln Gabriel. Enligt traditionen infaller ödets natt någon gång under de sista tio dagarna av fastemånaden ramadan och en del går till moskén varje natt under dessa tio dagar. Många muslimer samlas i moskén för att be och läsa ur Koranen. Enligt Koranen är denna natt mer värdefull än tusen månader.

☾ 5 JUNI Eid al-fitr.

Dagen då den månadslånga fastan bryts är en stor glädjefest. Den inleds med gemensam bön. Firandet varar i tre dygn med god mat, sötsaker, presenter till barnen och gåvor till behövande. Muslimer önskar varandra eid mubarak – glad eid.

✝ 6 JUNI Kristi himmelfärds dag (ortodox).

Firas till minne av att Jesus lämnade jorden och steg upp till himlen. Se även 30 maj.

🇸🇪 6 JUNI Sveriges Nationaldag.

Dagen utgår från när Gustav Vasas valdes till kung 6 juni 1523. Den har tidigare kallats Gustav Vasas dag och svenska flaggans dag. Nationaldagen är en sekulär högtid, men den svenska flaggan med sitt kors har troligen sitt ursprung i de kristna korsbanerens som började användas under korstågen i slutet på 1100-talet. Först 1983 blev dagen officiellt Sveriges nationaldag och 2005 blev den helgdag.

✝ 9 JUNI Pingstdagen (protestantisk, katolsk).

Pingsten firar att den Heliga ande gav sig till känna för apostlarna i Jerusalem. Det var under pingsten som Jesu lärjungar organiserade sig i en församling och började sprida Jesus budskap. Pingsten kallas även hänryckningens tid. Se även 16 juni.

✡ 9–10 JUNI Shavuot – veckofesten.

Shavout firas till minne av den dag då Toran, den judiska lagen och heliga skriften, mottogs av Moses vid Sinai berg. Shavout är också en skördefest för årets första frukter och synagogan dekorerar med löv och blad. En tradition under Shavout är att äta mycket glass eller andra mjölkprodukter. Mjölken symboliserar Toran, som ger människor näring – på samma sätt som mjölk ger näring till ett nyfött barn.

☪ 16 JUNI Guru Arjans martyrdag.

Guru Arjan, den femte gurun, torterades till döds för sin tros skull. För att minnas hans lidande och hans budskap om tolerans bjuds alla människor, oberoende av religiös tillhörighet eller hudfärg, på svalkande dryck. Många sikhiska läkare utför gratis hälsoundersökningar den här dagen.

✝ 16 JUNI Pingstdagen (ortodox).

Se 9 juni.

✝ 20 JUNI Kristi kropps och blods högtid (katolsk).

Kallas också för corpus christi och firas bland annat med processioner för att hylla eukaristin, nattvarden. Nattvarden är en av de viktigaste riter i kristendomen. Brödet och vinet som serveras förvandlas enligt kristna till Jesus kropp och blod.

🌸 21 JUNI Midsommarafton.

Midsommar infaller vid sommarsolståndet, årets längsta dag, och har firats som en hyllning till sommaren i minst ett par tusen år i Sverige. Midsommarnatten har i svensk folktrö varit kopplad till både fruktbarhet och magi. En vanlig sedvänja var att sova med sju sorters blommor under huvudkudden för att få drömma om sin blivande livskamrat.

✝ 23 JUNI Johannes Döparens födelse.

Johannes Döparen var den siste av de profeter som förutsåg att Kristus, Guds son, skulle komma. Det var Johannes som döpte Jesus i Jordanfloden.

✝ 28 JUNI Jesu heliga hjärtas dag (katolsk).

Denna högtid firas tredje fredagen efter pingst. Hjärtat symboliserar Jesus kärlek till människan och är därmed även en påminnelse om Guds barmhärtighet, eftersom Jesus är både Gud och människa.

✝ 29 JUNI De heliga apostlarna Petrus och Paulus dag (katolsk, ortodox).

”Apostlafurstarna” Petrus och Paulus betydelse för den kristna kyrkan omvitnas redan i Nya Testamentet. Petrus utnämndes av Jesus till den ”klippa” som kyrkan skulle vila på. Båda apostlarna led martyrdöden i Rom under kejsar Nero.

JUNI

	MÅN	TIS	ONS	TORS	FRE	LÖR	SÖN
v. 22	27	28	29	30	31	1 ☾	2
v. 23	3	4	5 ☾	6 🇸🇪 ✝	7	8	9 ✡ ✝
v. 24	10 ✡	11	12	13	14	15	16 ✝ ☪
v. 25	17	18	19	20 ✝	21 ☸	22	23 ✝
v. 26	24	25	26	27	28 ✝	29 ✝	30

* Judiska och muslimska högtider inleds alltid kvällen före utsatt datum.

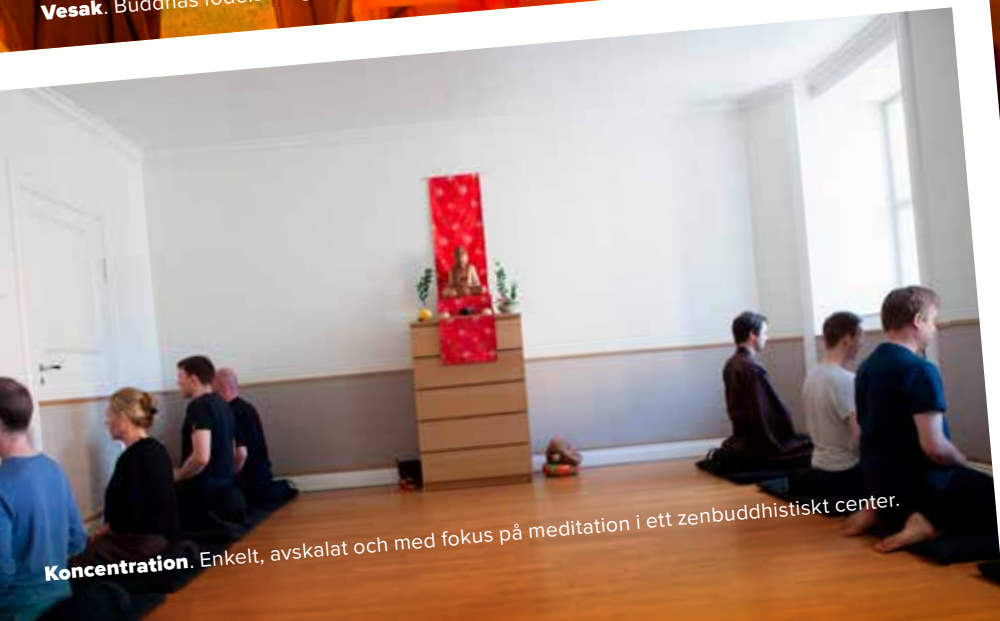

Hjälpmedel. En tibetansk sångskål vars vackra klang får inleda meditationen.

Buddhism

Vesak. Buddhas födelsedag, vesak, firas i ett vietnamesiskt tempel i Göteborg.

Koncentration. Enkelt, avskalat och med fokus på meditation i ett zenbuddhistiskt center.

Skönhetstävling. Loi khratong firas av thailändska buddhister i november. Ett inslag i firandet är skönhetstävlingar.

”Vardagen är en ständigt pågående träning i att vara vaken och aktiv här och nu. Den blir lite klarare och vackrare eftersom tanken på döden och obeständigheten finns där.”

Helene Jäderberg

BUDDHISM

Antal i världen: Ca 400 miljoner

Antal i Sverige: Ca 45 000

Central skrift: Vilken skrift som anses viktigast varierar mellan olika traditioner. Skrifter som går att härleda till Buddhas egna ord har en särställning och kallas sutror.

Symbol: Hjulet, dharmachakra, symboliserar Buddhas lära. De åtta ekrarna representerar den åttafaldiga vägen som anses leda till upplysning (nirvana).

Buddhister i Sverige: De flesta av de svenska buddhisterna är migranter med thailändskt, kinesiskt och vietnamesiskt ursprung. Det finns också några tusen konvertiter, bland vilka zenbuddhism och tibetansk

buddhism är populärast. Buddhistiska tempel finns bland annat i Stockholm, Göteborg och Bjuv. Det finns dessutom ett antal buddhistiska meditationscentrum i Sverige.

Tro och liv: Till det yttre verkar buddhismen likna övriga religioner med sina tempel, heliga skrifter, ritualer och firanden. Men en religion som saknar gudsbegrepp och förnekar att vi har någon evig själ, är det verkligen en religion? Buddhismen skiljer sig på dessa punkter från många andra religioner, men det innebär inte att buddhister saknar trosföreställningar. En av de viktigaste är tron på nirvana, den högsta verkligheten, och befrielsen från återfödelsens kretslopp. Helt central är tron på Buddha. Även om Buddha ofta syftar på den mänskliga grundaren av religionen, så uppfattar

många Buddha som något mycket större. Att offra och be till Buddha är en viktig del i många buddhisters religionsutövning, även om Buddha inte uppfattas som en gud i vanlig mening.

Det buddhistiska livet kretsar kring församlingen, sanghan, vilken i första hand omfattar munkarnas och nunnornas gemenskap, men också alla andra som praktiserar Buddhas lära. Munkar och nunnor ägnar sig på heltid åt att följa Buddhas väg mot nirvana, bland annat genom ett strikt liv i celibat, med meditation, bön och textstudier. De har också rollen att förmedla Buddhas visdom till lekmännen, som i utbyte bistår med mat, kläder och andra förnödenheter. Bland buddhistiska konvertiter finns sällan munkar med i bilden lika tydligt. Här är det ofta meditationen och den buddhistiska filosofin som står i fokus även för lekmännen.

Högtider och tideräkning:

Buddhistiska högtider utgår ofta från händelser i Buddhas liv. Den viktigaste är Buddhas födelsedag eller vesak som brukar infalla i maj. Andra högtider har en mer lokal prägel, som den thailändska högtiden loi khratong i november eller den kinesiska spökdagen ullambana i augusti. De flesta buddhistiska högtider firas genom att människor går till templen och offrar rökelse, blommor och mat samt lyssnar till Buddhas lära.

I buddhismen finns flera olika tideräkningar och typer av kalendrar. Den vanligaste tideräkningen som bland annat används i thailändsk buddhism utgår från Buddhas död och inträde i nirvana. Enligt denna blir det år 2563 i år.